

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 281/2024-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a zo sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], obaja [REDAKOVANÉ], zastúpených Advokátska kancelária SLÚKA a partneri, s.r.o., Hviezdoslavova 41, Spišská Nová Ves, proti postupu Okresného súdu Spišská Nová Ves v konaní sp. zn. 15C/35/2012 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Spišská Nová Ves v konaní sp. zn. 15C/35/2012 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Spišská Nová Ves **p r i k a z u j e** v konaní sp. zn. 15C/35/2012 **k o n a ť** bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľom **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie každému z nich po **2 000 eur**, ktoré im **j e** Okresný súd Spišská Nová Ves **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Spišská Nová Ves **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľom trovy konania **444,86 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a argumentácia sťažovateľov

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 30. apríla 2024 domáhali vyslovenia porušenia svojich základných práv na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Tiež navrhovali priznať im finančné zadosťučinenie 8 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia sa žalobou podanou na okresnom súde v roku 2012 domáhajú určenia vlastníckeho práva. Navrhujú okresnému súdu, aby určil, že sú bezpodieloví spoluvlastníci parcely č. [REDACTED] v katastrálnom území [REDACTED] a že ich rodinný dom súp. č. [REDACTED] stojí tak na parcele č. [REDACTED], ako aj na parcele č. [REDACTED] v katastrálnom území [REDACTED].

3. Okresný súd rozsudkom z 21. decembra 2020 žalobu sťažovateľov zamietol (výrok I), priznal žalovanému náhradu trov konania (výrok II), priznal štátu náhradu trov konania (výrok III) a zrušil predbežné opatrenie, ktoré bolo nariadené uznesením okresného súdu z 3. augusta 2012 (výrok IV). Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) uznesením sp. zn. 5Co/81/2021 zo 16. júna 2022 rozsudok okresného súdu zrušil vo výrokoch I, II a III a vec v rozsahu zrušenia vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

4. Okresný súd v poradí druhým rozsudkom z 8. novembra 2023 žalobu zamietol. Sťažovatelia proti rozsudku podali odvolanie z 22. decembra 2023. Spis bol predložený krajskému súdu 26. februára 2024.

5. Sťažovatelia namietali celkovú dĺžku konania v trvaní viac ako dvanásť rokov. Okrem iného namietali, že v období viac ako dvoch rokov od 28. júna 2016 až do 4. júla 2018 vo veci nebol nariadený termín pojednávania. Sťažovatelia podali 14. marca 2024 sťažnosť pre nečinnosť podľa § 62 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“). Predseda okresného súdu listom č. Spr 2/2024 z 5. apríla 2024 vyhodnotil sťažnosť pre nečinnosť za nedôvodnú. Sťažovatelia uznávajú skutkovú a právnu náročnosť namietaného konania.

II.

Posúdenie ústavnej sťažnosti

6. Ústavný súd uznesením sp. zn. II. ÚS 281/2024 z 28. mája 2024 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľov na ďalšie konanie v celom rozsahu.

7. Okresný súd vo vyjadrení uviedol, že k celkovej dĺžke konania prispela opakovaná zmena zákonného sudcu. Tvrdil, že v prípade prvého podaného odvolania proti rozsudku okresného súdu z 21. decembra 2020 bol spis na odvolacom súde od 17. mája 2021 do 1. augusta 2022, čo nemožno podľa názoru okresného súdu započítať na jeho ťarchu. Okresný súd vytýkal sťažovateľom, že k celkovej dĺžke konania svojím správaním prispeli, a to opakovanou zmenou žalobného petitu,

čiastočným späťvzatím žaloby a žiadosťou o prerušenie konania pre účely mimosúdneho vyriešenia sporu. Uviedol, že konanie má znaky zložitosti, pretože je potrebné zodpovedať odborné a technické otázky charakteru posudzovaných stavieb.

8. Účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Namietané porušenie základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti vecí, (ii) správania sporovej strany a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Ústavný súd [obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“)] prihliada aj na predmet sporu (povahu vecí) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (rozsudok ESLP z 30. 3. 2023 vo veci Roth Nevedalová proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 50525/21, bod 11, obdobne nález sp. zn. IV. ÚS 465/2022).

9. Vzhľadom na extrémnu dĺžku namietaného konania v trvaní viac ako dvanásť rokov ústavný súd nepostupoval podľa už uvedených kritérií.

10. V súlade s judikatúrou ústavného súdu v konaní dochádza k porušeniu práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov už samotnou dĺžkou súdneho konania, ktorá predlžuje stav právnej neistoty do takej miery, že sa právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (III. ÚS 113/07). Zbytočné prietahy v konaní ohrozujú dôveryhodnosť štátnej moci a špecificky súdnej moci v očiach sporových strán, ako aj všeobecné vnímanie fungovania demokratického a právneho štátu verejnosťou (I. ÚS 345/2014).

11. Okresný súd v poradí prvým rozsudkom z 21. decembra 2020 žalobu zamietol, teda po viac ako ôsmich rokoch od podania žaloby. Odvolacie konanie prebiehalo od 17. mája 2021 do 1. augusta 2022, teda jeden rok a tri mesiace. Okresný súd v poradí druhým rozsudkom z 8. novembra 2023 žalobu zamietol. Od 26. februára 2024 prebieha v poradí druhé odvolacie konanie. Ústavný súd hodnotí, že postup okresného súdu v namietanom konaní nebol optimálny a jeho postup bol poznačený nesústredenou činnosťou (kasácia rozhodnutia v dôsledku nedostatočného dokazovania). Istá miera právnej a skutkovej zložitosti spočíva vo vykonaní dokazovania pre účely zodpovedania odborných a technických otázok týkajúcich sa charakteru posudzovaných stavieb. K celkovej dĺžke konania nepochybne prispela aj opakovaná zmena zákonného sudcu 6. júla 2012, 17. januára 2017 a 16. januára 2018. Ústavnému súdu neunikla skutočnosť, že sťažovatelia opakovane žiadali o zmenu žalobného petitu (po viac ako siedmich rokoch od podania žaloby) a žiadosť o prerušenie konania pre účely mimosúdneho vyriešenia sporu po viac ako ôsmich rokoch od podania žaloby (od 14. júna 2019 do 19. decembra 2019). Uvedené skutočnosti ústavný súd pripísal na ťarchu sťažovateľov (porov. IV. ÚS 270/2023). Rovnako sťažovateľom môže ústavný súd vytknúť, že na prietahy v konaní neupozornili predsedu okresného súdu podstatne skôr, ale až sťažnosťou pre nečinnosť zo 14. marca 2024, pričom je z vyjadrenia okresného súdu zrejmé, že v tom čase prebiehalo odvolacie konanie a náprava prostredníctvom nariadených opatrení predsedom okresného súdu by už nenaplnila sledovaný účel (pozri § 64 ods. 3 zákona o súdoch). Uvedené skutočnosti ústavný súd zohľadnil pri priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

12. Vzhľadom na extrémnu dĺžku konania ústavný súd nepovažoval za významné podrobne skúmať konkrétne obdobia nečinnosti (resp. sporadické úkony súdu), pretože ani právne či skutkovo

sebanáročnejší spor nesmie trvať v právnom štáte takú dobu (I. ÚS 289/2010). V súlade s judikatúrou ústavného súdu (II. ÚS 481/2017) v prípadoch extrémnych prietáhov v konaní dochádza k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov už samotnou dĺžkou súdneho konania, ktorá predlžuje stav právnej neistoty do takej miery, že sa právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (I. ÚS 39/00, I. ÚS 66/03, III. ÚS 113/07). Ak teda porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy dosiahne takú intenzitu, že to zo strany príslušného všeobecného súdu signalizuje až odmietnutie možnosti domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde, možno urobiť záver o tom, že takýmto postupom súdu došlo, resp. dochádza aj k porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (III. ÚS 491/2021), ktoré ale uplatnené zo strany sťažovateľov nebolo.

13. Trvanie súdneho sporu (viac ako dvanásť rokov) vybočilo z rámca požiadavky dosiahnutia právoplatného rozhodnutia vo veci v primeranej lehote. Ústavným súdom posúdené okolnosti zjavne odôvodňujú, aby vyslovil porušenie základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

14. Spis je od 26. februára 2024 na krajskom súde v dôsledku prebiehajúceho odvolacieho konania. Po vrátení veci z krajského súdu bude úlohou okresného súdu vykonať ostatné administratívne úkony (rozhodnutie o náhrade trov konania), a preto ústavný súd doplnil ochranu aj o uloženie príkazu okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných prietáhov podľa čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

III.

Primerané finančné zadosťučinenie a náhrada trov konania

15. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti žiadali o priznanie finančného zadosťučinenia spolu 8 000 eur. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu namietaného porušenia (III. ÚS 189/2023). O takýto prípad bez pochybnosti ide aj v preskúmvanej veci. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, predmet posudzovaného konania (žaloba o určenie vlastníckeho práva), povahu a význam dotknutých práv (procesné postavenie žalobcov), namietanú dĺžku konania (viac ako dvanásť rokov), správanie sťažovateľov (uplatnenie sťažnosti pre nečinnosť adresovanú predsedovi súdu), ako aj vlastnú judikatúru týkajúcu sa výšky priznávaného finančného zadosťučinenia (III. ÚS 336/2021, III. ÚS 590/2022, III. ÚS 108/2023). Ústavný súd pri priznaní primeraného finančného zadosťučinenia zohľadnil aj to, že v čase podania ústavnej sťažnosti (30. apríla 2024) sa spis nachádzal v dôsledku podaného odvolania na odvolacom súde (26. februára 2024). Ústavný súd vzhľadom na všetky tieto okolnosti považoval za spravodlivé priznať sťažovateľom uplatnený nárok každému z nich 2 000 eur [§ 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde].

16. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľov ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13 ods. 2, § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 18 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2024 je 343,25 eur po znížení o 50 % pri zastupovaní dvoch alebo viacerých sťažovateľov je 171,63 eur a hodnota režijného paušálu je 13,73 eur. Sťažovateľom vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2024 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti). Náhrada trov právneho zastúpenia tak predstavuje 444,86 eur vrátane 20 % DPH.

17. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. augusta 2024

Peter Molnár
predseda senátu